

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Antiquitatibus Academicis Dissertationes

Conring, Hermann

Helmeftadii, 1674

Dissertatio Quarta. Recitata Anno MD C XXXVIII. X. Kal. Ianuar. Quum
Decanus Collegii Medici duobus eximiis Viris nomen & dignitatem Doctoris
Medici conferrem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12929

DISSERTATIO QUARTA

RECITATA ANNO CIO IDC XXXVIII.

X. KAL. IANUAR.

*Quum Decanus Collegii Medici duobus eximiis Viris no-
men & dignitatem Doctoris Medici conferrem.*

Inter multa præclare instituta id hodie ha-
bent Scholæ Academicæ penè utilissimum &
omni dignissimum laude, quod nemini in re-
publica aut Ecclesia liceat temere vel docere
quidquam vel agere, quod quidem sit majoris momenti,
nisi de cujus profectu ante in Scholis illis latum publice sit
testimonium. Enimvero illo uno instituto florere civitas
quævis potest, modò id probe observetur. Ita sane solis
idoneis ad rempublicam atque Ecclesiam patet adi-
tus: quo nihil potest esse exoptatius. Quis rectius verò
idoneum dignoverit iis, quibus nihil antiquius est vera ac
non fucata sapientia, quique id dant operam maxime, ut
juventus omnis non virtute minùs quam bonis studiis
imbuatur? Quemadmodum igitur in aliis artibus de pro-
fectu judicare tantum est magistrorum, eorumve qui *ἄξι-
παιτιώτεροι*, ut Aristotelice loquar, in iis obtinent, ita etiam
virtutem ac sapientiam aliorum æstimare illi profecto
possunt maxime, qui unicum hoc agunt, omissis aliis ne-
gotiis utut magis lucrosis.

Quanquam verò usque adeo utile sit solis peritis Ec-
clesiam atque rempublicam committi: quod tamen mire-
ris, non tantùm hodie minus quam par est hoc observatur,
imo in contemptum pene venit cum doctrinæ omnis op-
probrio,

O

probrio, sed & olim apud gentes etiam admodum elegantes illa nostris Scholis laudatissima probandi consuetudo nullo pene in usu fuit. Etenim Ægyptiis quidem, Chaldeis, Persis, imo & antiquis Gallis, omnis eruditio, sive illa liberalis quam Philosophiam *θεωρητικὴν* nuncupamus, sive illa quæ in usum magis transfertur, qualis est quæ religionem, rempublicam, sanitatem ac forum moderatur, in sacris fuit habita, adeoque non nisi à solis Sacerdotibus est exercita. Quotopere in ÆGYPTO adstricta fuerit Ars medendi, alibi diximus. Sed & verosimile admodum est, fuisse illis gentibus suos studiorum gradus, nec cuivis temere quidvis agere permissum. Quæ tamen illæ fuerint leges, haud constat præ vetustate & defectu monumentorum.

Verum apud GRÆCOS nullam eruditionis partem publica auctoritate fuisse traditam, aliàs ex hoc loco manifestum itidem fecimus. Inde autem facillimum est collectu, non etiam in illo populo habuisse locum, quæ nunc obtinet creandi auctoritate publica idoneos Doctores consuetudinem. Sane notum est quid in docenda Philosophia Pythagoras observaverit. Nec minùs notum est, quemadmodum ejus leges imitati post sint primùm Plato, inde Aristoteles atque alij. Quos inter Aristippus *παιδευτικῶν νόμων* aliquot libros conscripserat, quod Diogeni Laërtio est proditum. Nec verò non optimè ac prudentissime ab illis fuit institutum; quod non sine discrimine quosvis ad *ἀνεργάτους* subtiliores admiserint, sed eos solos, quorum ante ingenium laborum tolerantiam veritatis studium eruditionis denique elementa explorassent. Hodie profectò id negligitur magno cum studiorum omnium detrimento, ne quid dicam gravius.

Et si

Vide quæ
diximus
Laudatio-
ne altera
Aristote-
lis.

Etsi vero hac ratione multi *αμύητοι* fuerint à discendis subtilissimis quibusque semoti, à docendo tamen ac faciundo (qua in re maximum tamen reipublicæ momentum est collocatum) arcere viri illi præclari neminem potuerunt, idq; quoniam hætenus auctoritate publica, quæ unice ad hoc necessaria est, destituerentur. Quo etiam est factum, uti ne quidem diu suos illos ante laudatos discendi gradus conservaverint. Quolibet nempe faciente id quod libebat, aut suis rebus videbatur commodius; in tanta docentium vulgi multitudine.

Quæ vero tum Philosophiæ fortuna eadem etiam Artis Medicæ fuit. De Iuris enim professione non est quod dicam: quum illa ætate paucis legibus apud Græcos obtinentibus, legum latorum quidem cognitio non fuerit aestimata pars eruditionis, ferendarum cura Philosophorum fuerit, ad quos reapse pertinet.

Verum Artem etiam Medicam malè tum & didicerunt plerique & docuerunt. Vnus Hippocrates fortè meretur excipi: quem haudquaquam promiscue omnes ad discendam Artem admisisse, sed eos tantum quos singulari sacramento simul ad virtutem atque honestatem antè adstrinxerat, & notum est & alias à nobis laudatum. Neque vero ausim quæ ejus nomine fertur Jurisjurandi formula, cum Hieronymo Mercuriali & alijs rejicere tanquam adulterinam; quum Hippocrati adscripta sit jam ætate Claudij Cæsaris, (ut ex Scribonij Largi ad Callistum epistola patet) & probatores postilla invenerit viros longe maximos aureæ etiam ætatis. Etsi verò ipse quidem Hippocrates feliciter dubio procul docuerit, quum tamen auctoritate publica non fuerit munitus, facile apparet quousque illius moris observatio sese tum extenderit. Certe in ipsamet Hippocratica schola diu illum jurandi opti-

num morem obtinuisse, haud est quò temere probetur. Ad hoc penes Hippocratem non stetit, probare quinam Medicinæ fuerunt faciendæ idonei. Id quod hodie nostra Academica instituta potissimum commendat. Quemadmodum porro alias habuerit sese Ars Medica apud Græcos, vel ex una illa Hippocratis querela, *ὅτι ἰν ἑγὼ δὲ πύχην βαισί*, nimis est manifestum. Ut proinde nostra Academiæ instituta longe hac parte sint Græcis meliora & feliciora.

Ut cætera autem pene omnia Græcorum vitia, ita & hæc in doctrinæ negotio ROMANVM quoque populum infecerunt. Neque enim melior docendi discendique ratio apud hos valuit, modò non fuerit pejor. Et quidem initio ne apud hos quidem Iuris peritia (ut de illa primo loco dicam) doctrinæ subtilioris portio credi potuit, quum omnia nimirum manu regia administrarentur. Pòst Decemvirali imperio Duodecim tabulis promulgatis, similiter cuivis è vulgo fuit proclivè Jus cognoscere. Inde

Livius l. 3. *autem immenso (verba sunt Livij) aliarum super alias acervato legum cumulo, quum ad multitudinem ac varietatem infinitam esset perventum, jamque respublica Romana non*

Tacit. l. 3. Annalium. *minùs legibus quam vitijs laboraret, ut loquitur Cornelius Tacitus, operosa quidem cœpit Juris intelligentia esse, simulque orta est ejusdem professio; certis tamen vel discendi vel docendi legibus minime observatis, quantum apparet. Namque ante quidem Augusti tempora ut quisque fiduciam suorum studiorum habuit, ita consulentibus respondit, ceu narrat Pomponius, ita etiam quisque procul*

Tit. de orig. iuris l. 47. *dubio docuit. Primus Augustus (verba iterum sunt Pomponij) ut major Iuris auctoritas haberetur, constituit ut ex auctoritate ejus responderetur: unde illorum consultorum Iuris*

ris

ris sententiis atque opinionibus ea quidem auctoritas nata est, ut Judici recedere à responsis illis haud liceret: verum ne ita quidem leges ac gradus discendi aut docendi invenio observatas. Nec respondendi illa de Jure facultas quidquam affine habet nostris Doctoratus honoribus. Et vero ipsa illa facultas non cuivis perito Jure concessa, nec ab ipsis doctoribus, sed paucis tantum, idque beneficio Caesarum, nec in usum scholæ sed fori. Diserte enim Pomponius: *Ex illo (Augusti sc.) tempore peti hoc pro beneficio capit, & ideo optimus Princeps Hadrianus, cum ab eo viri Prætorii peterent ut sibi liceret respondere, rescripsit eis, hoc non peti sed præstari solere, & ideo si quis sui fiduciam haberet delictari se: populo ad respondendum se præpararet. Sabino concessum est à Tiberio Cesare ut populo responderet.*

Quarto demum præter propter à nato Servatore seculo in quasdam leges videtur consensum inter docentes. Et quidem illas fortasse, quas ceu hætenus in discendo observatas recitat Justinianus Imperator, constitutione illa qua rationem discendi imposterum Jure præscribit. Post Gaij enim Pauli & Papiniani ætatem, ordinem illum studiorum Jure Romani quadriennio definitum capisse, manifestum est ex eo, quod illorum scripta in scholasticam illam Jure discendi methodum fuerint recepta. Itaque gradus quidem tum observati sunt in Jure discendo, nondum tamen lege quadam publica Professoribus licuit facultatem docendi cuiquam concedere. Quare nec Doctor aut Magister tum audivit, nisi idem docendi munus publicum reapse gereret, si paucos emeritos excipias, de quibus postea clarius. Quemadmodum id potest cuivis patere, qui limis tantum oculis aut quasi per transennam veterum monumenta, inque his ipsas Romanarum legum

Pandectas, aut Justiniani Codicem inspexerit. Ut proinde ea quæ à priscis illis Cæsaribus concessa sunt doctoribus privilegia, ad solos ea ætate Professores potissimum pertinuerint. Verùm hoc obiter. Ut autem revertar in viam: id patet, etsi Juris discendi quidam gradus & jam ante & post à Justiniano ipso constitutus fuerit, illam tamen probandi ac judicandi eos, qui Juri dicundo sunt apti, consuetudinem nostris scholis receptam, illi tempestati nequaquam fuisse usitatam.

Non alia verò ratio fuit reliquarum etiam doctrinæ melioris partium. Namq; ante quidem Cæsarum ætatem, auctoritate quidem publica, nulla plane schola ullius disciplinæ fuit. Etsi vero, quod alias uberius à me narratum est, Cæsares publico salario instituerint passim scholas Rhetorum, Grammaticorum, & Philosophorum: at tamen ne utiquam constat, num & his statæ quædam ac certæ fuerint ex publico quidem præscripto discendi leges: tantum abest ut ea ætate tituli atque honores quiverint à scholis illis cuiquam attribui.

Sunt, fateor, nonnulla in ijs Cæsarum constitutionibus, quæ in Codicis Justiniani titulo de Medicis & Professoribus leguntur, quæ fortassi nonneminem aliam in sententiam traxerint; imo traxere illa hætenus permultos. Imperator enim Gordianus ita sanxit: *Grammaticos seu Oratores decreto Ordinis probatos si non se utiles studentibus præbeant, denuo ab eodem Ordine reprobari posse, incognitum non est*. Julianus quoque Imperator in hæc verba rescriptit: *Magistros studiorum doctoresque excellere oportet moribus primum deinde facundia. Sed quia singulis civitatibus adesse ipse non possumus jubeo, quisquis docere vult, non repente nec temere proficiat ad hoc munus, sed judicio Ordinis probatus decretum Curialium merea-*

cur, optimorum conspirante consensu, Adhoc Valentiniani & Valentis de Philosophis exstat decretum in hæc verba: *Reddatur unusquisque patriæ suæ, qui habitum Philosophiæ indèbite & insolenter usurpare cognoscetur: exceptis his, qui à probatissimis approbati ab hac debent collusione secerni.* Videri nempe possit, fuisse Philosophis & Magistris Artium ut nunc sua collegia suosque ordines: adeoque & tunc probatum idoneum quemque priorum ordinum decretis. Sed ea quidem tempestate hujusmodi fuisse profitentium cœtus haud temere profectò quis probaverit. Omnino vero Ordinem hîc non alium esse intelligendum, quam Decurionum qualibet in urbe, liquidò est manifestum ex multis alijs. Ita *Codice de decretis Decurionum* scribunt Imperatores Diocletianus & Maximianus: *Ordinis ambitiosa decreta sacris constitutionibus improbantur.* Idem Augusti Codice de Professoribus scribunt: *Nec intra numerum præstitutum Ordine invito Medicos immunitatem habere sape constitutum est, cum oporteat eis decreto Decurionum immunitatem tribui.* Digestorum quinquagesimo libro Titulus decimus integer est de *Decretis ab Ordine faciendis.* Intelligitur autem & ibi Decurionum ordo: uti recte post alios notat Juris consultissimus Dionysius Gothofredus.

Gothofr.
ad titul.
de decreto

Scilicet ita sese res habet. Augustus ipse Imperator postquam ex adversa valetudine in optimam præter omnium expectationem esset ab Antonio Musa restitutus, universo Medicorum Romanorû populo cum aurei annuli jus tum & immunitatem munerum concessit. Id quod Dion testatur. Vespasiano Imperante publico salario primi omnium jussi docere Rhetores seu Oratores, quod ex Eusebio & Svetonio aliàs demonstratum est. Caperunt fortassis eodem tempore & Scholæ Grammaticorum Philosophorumque

rumque constituto salario haberi. Quicquid sit, his quoque eadem immunitas simul cum alijs privilegijs obligit. Cujus rei in testimonium non possum non adducere verba Arcadij Carisij Jurisconsulti, quæ habentur libro quinquagesimo Pandectar. titulo quarto de muneribus & honoribus. *Magistris, inquit ille, qui civilium munerum vacationem habent, item Grammaticis & Oratoribus, & Medicis, & Philosophis, ne hospitem reciperent, à Principibus fuisse immunitatem indultam, & Divus Vespasianus & Divus Hadrianus rescriserunt.* Quo respiciunt & Pauli verba quæ habentur eodem quinquagesimo libro, Titulo de Vacatione atque excusatione munerum: *Angariarum præstatio & recipiendi hospitis necessitas & militi & Liberalium artium Professoribus inter cætera remissa sunt.* Eo autem factum est, uti præter Medicos, Grammatices & Philosophiæ & Rhetorices Professores, & quidem hi inter doctores soli, immunitate illa alijsque privilegijs frui cœperint. Certè ad solos illos spectasse tum quidem temporis isthæc privilegia, sole clarius est ex Commodi Imperatoris verbis, quæ recitat Modestinus libro Vicefimo septimo Pandectarum, Titulo primo qui de Excusationibus inscribitur. Verba Modestini sunt: *Est autem Imperatoris Commodi constitutionibus inscriptum capitulum ex epistola Antonini Pij, in qua manifestatur, & Philosophos habere immunitatem tutelæ: sunt autem hæc verba. Consimiliter autem his omnibus Divus pater meus mox ingrediens Principatum, constitutione existentes honores & immunitates (nempe quæ jam ante illum cœperant) firmavit, scribens: Philosophos, Rhetores, Grammaticos, Medicos, immunes esse gymnasii, sacerdotii, & neque ad frumenti & vini & olei emptiones, & præpositiones, & neque judicare, neque legatos esse, neque in militia numerari nolentes, neque ad alium famulatum*

famulatum eos cogi. Verum sine discrimine concessa hæc immunitas non potuit non multum sæpe turbatum dare; subtrahentibus sc. sese nimium multis publicis oneribus. Ea propter restrinxit idem Antoninus Imperator privilegia hæc ad certum aliquem numerum, communitati Asiæ rescribens. Verba ipsa Imperatoris quoniam digna sunt quæ hic audiantur, adducam ex eodem Modestini loco. *Minores quidem civitates possunt quinque Medicos immunes habere, & tres Sophistas (hi sunt Rhetores) & Grammaticos totidem: Majores autem civitates septem qui curant, quatuor qui doceant utramque doctrinam: Maxime autem civitates, decem Medicos, & Rhetores quinque, & Grammaticos totidem. Supra hunc autem numerum ne maxima quidem civitas immunitatem præstat. Decet autem maximo quidem numero uti Metropoles, Secundo autem quæ habent vel forum causarum vel loca judiciorum, Tertio autem reliquas. Addit de suo Modestinus: Excedere quidem hunc numerum non licet, neque sententiâ Senatûs, neque alia qua ad inventionem: minuere autem licet, quoniam pro civilibus muneribus apparet hoc tale factum. Et utique non aliter de immunitate hac fructum habebunt, nisi decreto Senatûs inscripti fuerint numero concesso, & circa operationem se negligenter non habeant. Ex eo ergo penes Decuriones fuisse videtur inferere Medicos, Philosophos, Grammaticos, & Rhetores numero immunium civium. Invito sane illi Ordini nemo obtrudi potuit, ceu de Medicis diserte cautum est constitutione Diocletiani & Maximiani Cæsarum. Atque hoc est illud ex Imperatoribus modò adductum: *Medicis oportere decreto Decurionum immunitatem tribui. Et illud: iudicio Ordinis probatus decretum curialium mereatur.* Nec probatissimi in ipso Valentiniani & Valentis rescripto alii censendi videntur, quam qui fuere Ordinis Decurionum. Imo hic*

vid. Tit.
de med. &
professor.

ille videtur esse *catus amplissimus*, cujus iudicio submittuntur Professores Constantinopolitani, ex constitutione Theodosii Cæsaris illâ, quæ conficit titulum quintumdecimum duodecimi Codicis Justiniani libri. Quanquam quæsitam in his etiam ipsorum Philosophorum aliorumque magistrorum, ut & ex parte studiosæ ipsiusmet adolescentiæ, sententiam, per sit verosimile.

Licet vero ampla adeo potestas Decurionibus fuerit concessa, tamen præscriptum immunitate gaudentium numerum ne Justiniani quidem ævo licuit Decurionibus excedere. Etenim Diocletiani Maximianiq; ea de re decretum, legem primam tituli quadragesimi sexti libri decimi Codicis sui, qui de Decretis Decurionum inscribitur, esse voluit ipse Justinianus. Verba ita se habent: *Exceptis qui Liberalium studiorum antistites sunt, & qui Medendi cura funguntur, decurionum Decreto immunitas nemini tribui potest.* Ex quibus verbis manifestum utique est, ne tum quidem Decurionibus fuisse licitum, immunitatem aliis quam Medicis, Grammaticis, Rhetoribus, & Philosophis tribuere, ut qui soli liberalium studiorum antistites semper audierunt.

Scilicet ne iuris quidem doctoribus, tamen ea professio imprimis honorata esset, dari, nisi Romæ duntaxat, tum temporis potuit, ea quæ reliquis Professoribus immunitas. Quod tamen ex supra dictis satis per sese liqueat, cum illorum utique nusquam inter immunes fiat mentio: magis tamen manifestum est ex verbis Modestini quæ duodecimo paragrapho, loco legis sextæ, tituli de Excusationibus, primi inquam in libro vicesimo septimo Pandectarum, esse voluit ipse Tribonianus. Sunt illa: *Legum vero Doctores in aliquo præsidatu remissionem non habebunt, Romæ autem docentes à tutela & cura remittuntur.* Vnde claret, tum quidem conditionem illorum fuisse
infra

infra immunitatem aliorum docentium. Postilla Theodosius & Valentinianus Cæsares ut aliis Professoribus in urbe Constantinopolitana docentibus ita & jurisperitis vicariam dignitatem impertierunt: non omnibus tamen, sed demum cum ad viginti annos jugi ac sedulo labore pervenissent. Quid quod haud injuria dixeris, Triboniani primum cura Romani Juris doctoribus Professorum ac Medicorum antiqua privilegia concessa esse? Hic enim princeps videtur doctores legum inseruisse illi Constantini Magni constitutioni, quæ hodie est lex sexta Codicis Justiniani de Professoribus & Medicis: ut omnem illam constitutionem miris modis immutavit. Recitabo illam prout habetur in Anianeâ Theodosiani Codicis epitome: *Medicos, Grammaticos, & Professores alios literarum, immunes esse cum rebus quas in civitatibus suis possident, & honoribus fungi, injus etiam vocari eos vel pati injuriam prohibemus. Ita ut si quis eos vexaverit, centum millia nummorum arario inferat, à magistratibus vel quinquennialibus exactus, ne ipsi hanc pœnam sustineant: Servus eis si injuriam fecerit, flagellis debeat à suo domino verberari coram eo cui fecerit injuriam: vel si dominus consenserit viginti millia nummorum fisco inferat, servo pro pignore, donec summa hæc exsolvitur, retinendo. Mercedem etiam eorum & salaria reddi precipimus. Quoniam gravissimis dignitatibus vel parentes vel domini & tutores esse non debent, fungi eis honoribus volentes permittimus, invitos non cogimus.* Hæc sunt ipsissima Cæsaris verba, nulla Juris doctorum facta mentione. Sed & omnino ad perpauca trahi potuit immunitas ipsa à Justiniano noviter concessa. Vtpote quum non nisi tribus in urbibus & à paucis admodum doctoribus Ius doceri ille instituerit; & satis constet Iuridicam scholam utramque, quæ Beryti & quæ Romæ fuit, statim à Justiniani ævo concidisse.

Cod. Theodosiani tit. de Medicis & Professorib.

Verum quo pro labor? Id volebam: nequaquam ostendi posse ex Iustinianis quidem legibus, ea etiam tempestate invaluisse quem nunc laudamus scholarum nostrarum morem, probandi idoneos, eosque multis privilegiis atque honoribus auctoritate publica exornandi. Quamquam enim fortè Decuriones optimorum artificum consilio usi sint, (quod videtur innui lege octava & decima tituli saepe laudati de Medicis & Professoribus,) ipsa tamen potestas concedendi immunitatem istam, penes Decuriones solos stetit. Quod multum à nostris moribus differt. Quid quod ipsamet Archiattrorum cooptatio videatur ordini Decurionum commissa? Diserte enim Valentinianus & Valens Cæsares ad Olybrium Præfectum Urbis scripsere: *Si qui in Archiatri defuncti est locum promotionis meritis adgregandus, non ante eorum particeps fiat, quam primis qui in Ordine reperientur, vel eo amplius judicantibus, idoneus adprobetur.* Ad Prætextatum tamen itidem Urbis Præfectum videntur paulo aliter iidem Cæsares statuuisse. *Quod si huic Archiattrorum numero aliquem aut conditio fatalis, aut aliqua fortuna decerpserit, in ejus locum non patrocinio præpotentium, non gratia judicantis alius subrogetur, sed horum omnium fideli circumspèctoque dilectu, qui & ipsorum consortio & archiatria ipsius dignitate & nostro iudicio dignus habeatur, de cujus nomine referri ad nos proximè oportebit.* Hæc Cæsares. Quæ ideo referimus, ut pateat saltim, non multum tributum tunc esse collegii alicujus vel Medicorum vel Professorum sententiis, plus vero Decurionum suffragiis. Ut vero aliquid etiam tum valuerint ipsorummet Professorum iudicia, tamen à nostris moribus quantum omnia illa abfuerint vel hinc manifestum est, quod approbationes illæ omnes ad solam Professorum constitutionem pertinerint,

rint, & quidem eorum qui reapse isthoc munere fungebantur. Non enim temere ausim accedere doctissimis viris, ea quæ titulo Codicis, *ut dignitarum Ordo servetur*, traduntur, ad doctores etiam aut magistros trahentibus; quasi & ipsi in totidem fuerint ordines distincti quot ibi recitantur; utpote quum ille integer titulus agat de dignitatibus Illustribus, cujusmodi non fuit habitum munus Professorium. Nec invenias facile, factam mentionem aliorum Professorum, quàm duntaxat eorum qui reapse functi sunt docendi officio aut vacationem meruerunt.

Cæterum Ordinis probationem in Legibus Romanis memoratam, ad nostra scholarum instituta non facere, jam est manifestum. Traxeris vero isthuc fortassis majori verosimilitudine illud, quod alibi videtur legi de Pallio Sophistico Athenis usitato. Verum nec illud quidquam cum nostris moribus habet affine. Perspicuum id cuius erit, ubi in medium adduxero quæ illa de re in *μυροβίβλω* suo doctissimus Patriarcha Photius ex Olympiodori Historiarum libris commemorat. In hunc autem modum ille interprete Andrea Schotto: *Sed & de Pallio Sophistico memorie prodidit, nemini (præsertim autem externo homini) Athenis id gestare licuisse, nisi Sophistarum suffragio gestatio ejus illi concessa, dignitasq; ista Sophistarum legum ritibus esset confirmata. Ritus autem qui peragebantur tales erant. Primum ad publicum balneum deducebantur qui novitii advenissent, sive parvi, sive grandiores, atque inter hos etiam ij qui per ætatem ad Pallium sumendum apti erant: quos in medium protrudebant Scholastici à quibus deducebantur. Deinde aliis præcurrentibus atque prohibentibus, aliis protrudentibus & contra tendentibus: quotquot autem prohibebant vociferantibus *στα στα*, non *λαυα*: nihilominus tamen in certamine ij videbantur ob-*

Phot. in
Biblioth.
Cod. II.

sinere, qui in honorem scholastici quem deducebant, obistentes retrudebant. Tandem post longam moram, multamque ob illata ex more ultro citroque verba contentionem, in calidam cellam inducitur, ibique abluitur. At postquam se induit pallij dignitatem accipit, atque exinde cum pallio à balneo, celebri & honorifica stipatus pompa, digreditur, decretis luculentis sumptibus in scholarum Antistites, qui dicuntur Ἀρχαίτας. Hæc Photius ex Olympiodoro; qui historias suas inscripserat Theodosio minori, circa initia seculi Christiani quinti. Quis vero hæc audiens non intelligit, petulantis juventutis scholasticæ hunc ludum fuisse inventum in exagitationem noviter advenientium? imo fuisse prorsus illum quo sese cum Rhetorices studiosus esse Athenis exceptum scribit Eunapius Sardianus; atque adeo illud, quod ne S. Basilius, Alexandria recentè Athenas studiorum rhetoricorum gratia adveniens pateretur, intercessione sua effectum, testatur Gregorius Nazianzenus.

Alienum quidem ab hoc loco est de ineptiis illis adducere huc quæ illi memoriæ mandaverunt, quoniam tamen forte fortuna in hunc sermonem incidimus, & observare ita liceat aliquid simile illi novitiorum initiationi per Germanicas Academias receptæ, quam *Cornuum depositionem* nuncupamus, fortassis licebit hac narratiuncula diffindere nonnihil (ut ita dicam) institutam dissertationem. Et vero quidni liceat in hac panegyri recitare, quod ipsemet sanctissimus antistes Gregorius inter magni & gravissimi Episcopi, Basili inquam, laudes, condimenti loco esse voluit? Recitabimus autem non ipsamet Græca scriptorum verba, ne cui graves simus, sed qualia Gregorii quidem Nazianzeni Jacobus Billius, Eunapii autem Hadrianus Junius viri clarissimi Latine prodiderunt.

Infano

Infano quodam erga Sophistas, ait sanctissimus Gregorius, Nazianz,
studio Athenis tenentur quamplurimi & stolidissimi adolescentes;
non modò ignobiles & obscuro, sed nobiles etiam & illustres, ut
qui miscellanea quaedam multitudo sint, & juvenes, & ita affe-
cti, ut eorum imperus vix reprimi possit. Quod igitur in eque-
stribus certaminibus iis accidere videmus, qui equis & specta-
culis oblectantur (exiliunt enim, clamant, pulverem in caelum
mittunt, sedentes habenas moderantur, aërem verberant, equos
digitis quasi stimulis in alterum atque alterum latus subinde jun-
guunt, cum nihil horum in ipsorum potestate situm sit: facile inter
se aurigas, equos, equorum stationes, certaminis duces permutant:
idq; quinam tandem? pauperes plerumque atque inopia labo-
rantes, & quibus ne in unum quidem diem victus suppetit) hoc
ipsis quoq; plane circa praeceptores suos, aliosque ejusdem artis pro-
fessores, eorumque amulos accidit: in hoc nimirum laborantibus,
ut & plures ipsi sint, & illos opera sua locupletiores efficiant.
Atque ea res vehementer absurda & prodigiosa est. Praeoccu-
pantur urbes, via, portus, montium cacumina, campi, solitudi-
nes, omnes denique Attica & reliqua Graeciae partes, atque adeo
incolarum maxima pars. Nam & illos in partes & studia di-
stractos habent. Cum autem juvenis quispiam accesserit, atque in
eorum, à quibus captus est manus & potestatem venerit (venit
autem, vel sponte, vel coactus) tum vero Attica hac illis consue-
tudo est, ludusq; rei seria admixtus. Primum apud eorum ali-
quem, qui priores ipsum arripuerint, hospitio excipitur, vel amico.
rum, vel propinquorum, vel qui ejusdem sunt patria, vel qui Sophi-
stices artem apprime callent, ac lucra magistris conciliant, eoque
nomine apud eos in summo honore ac pretio sunt: quandoquidem
illis mercedis loco est, habere qui ipsorum commodis studeant.
Deinde à quolibet cavillis lacesitus: quod quidem, ni fallor, eò
faciunt, ut novitiorum animos contrahant, atque à principio ipsos
in po

Nazianz,
 orat. 20.
 edit. Paris.
 Morellia-
 na,

in potestatem redigant. Lacesitur autem ab aliis audacius, ab aliis eruditius; prout ille vel rusticis & ineptis est moribus, vel urbanitate praeditus. Atque id ignavis quidem horrendum valde & inhumanum videtur, iis autem perquam jucundum & suave, qui hoc prius norunt. Amplior enim est haec minarum ostentatio, quam res ipsa. Tum per forum ad balneum cum pompa deducitur. Pompa autem hoc modo se habet. Qui deducendi juvenis munere funguntur, ordine collocati, atque aequis spatiis distincti, bini cum ad balneum antecedunt. Cum autem propius accesserint, quasi fanatico furore correpti, clamorem ingentem cum saltitatione tolerant (hic autem clamor ne ulterius progrediantur vetat, sed ut stent, tanquam eos balneum minime admittat) simulq; pulsatis januis, cum per strepitum juveni metum incusserint, postea concesso ingressu ita demum cum in libertatem asserunt, atque à balneo redeuntem deinceps ut aequalem ac sodalem accipiunt. Atque hoc ipsis est totius hujusce ceremoniae jucundissimum: nimirum ab his, qui molestiam exhibent, quamprimum liberari. Tunc igitur meum magnumq; Basilium, non ipse solum veneratione prosequerbar (quod illius tum in moribus gravitatem, tum in sermonibus maturitatem & prudentiam conspicerem:) sed aliis etiam, quibus non perinde cognitus erat, ut idem facerent persuadebam. Nam apud multos statim in veneratione erat, ut qui fama & auditione jam eum praeceperant. Ex quo effectum est, ut solus fere ex omnibus qui studiorum causa Athenas veniebant, communi lege solutus sit, majorem utique honorem, quam novitii conditio ferre videbatur, consecutus. Haec Nazianzenus. Eunapius vero Sardianus paulum Gregorio junior de semetipso ita narrat. Hic appulerat in Piraeum portum circa primam noctis vigiliam, inter navigandum febre vehementi correptus. Aderant navigationis socij non pauci è propinquis ac necessariis. Circa illud noctis tempus antequam aliquid

à con-

è consuetis ministeriis fieret, nauclerus (erat enim Attici civis
 propria navis, & multi ex his qui in hunc quàm in illum ludum
 studio propensiore feruntur in portu stabant juxta pilam qua fit
 descensio) recta Athenas contendit, ceteris vectoibus unà curren-
 tibus, ipse scriptor pedibus insistere invalidus, per manus sublatus
 in urbem deportatur. Erat jam nox concubia, quo tempore sol
 ad austrinam plagam inclinatio longiorem facit noctem, quippe
 qui libram subierat, nocturnaq; vigilia protractiores erant. Na-
 viculator, vetus olim Proaeresius (hic erat primarius Rhetorices
 professor) hospes, pulsus foribus, tantam comitum turbam do-
 mum illius invexit, sicuti fit ubi de adolescente uno aut altero
 bellum oritur, ut ea turba advenarum totum sophistarum gym-
 nasium expletura videretur: horum alij corporis robur collige-
 bant: alij in opibus delitiabantur: plerq; pars medio loco erant: ad
 scriptori qui gravi consuebat morbo, veterum scripta solum
 in labris versabantur. Itaq; domus latitia perstrepere, viri pa-
 riter ac foeminae ultro citroq; discursare, hirsutum edere, illi sa-
 libus iocisq; indulgere. Ea hora Proaeresius consanguineos suos,
 Anatolium & Maximum, ad se evocatos jubet advenas excipere
 (erat autem ipse ex Armenia interiore qua Persarum regioni est
 contigua, oriundus) qui ut habitabant in vicinia, mox imperata
 facere & hospites excipere. At juvenus in balneo cum omni
 ostentatione hilaritatis in sales risusq; solvebatur, lotiq; simul
 abibant. Sed scriptor animi ager gliscente vi morbi consumebatur
 interim, quod nec Proaeresii nec urbis aspectu frui posset, quasi
 per somnium ea cernere, quorum tenebatur desiderio, visus. Non
 multo post idem Eunapius. Porro divinus ille Proaeresius, qui
 scriptorem historiae nunquam viderat, vicem tamen ejus deplora-
 rarat antea; postquam de insperata atq; incredibili salute certior
 factus est, convocatis ad sese praecipui nominis & eruditionis
 discipulis, laudare apud eos institit opus virtutis & praestantiae

Eunap. de
 vit. Sophi-
 star. in
 Proaeresio

manuum (medicarum.) Equidem videor mihi, inquit, accepisse beneficium, restituta huic adolescenti incolumitate, quem tamen nondum oculis sum intuitus: vehementerq; fui commotus quum ita contabesceret. Quod si gratificari mihi velitis, publico eum balneo expiate, diſſeruiſſis ſalibusq; parcentes, proq; filio meo habete. Haſtenus etiam Eunapius. Vnde jam manifeſtum eſt, Athenis ſeculo quarto & quinto petulantis iuventutis hanc veſaniam in ſcholis Rhetoricis invaluiſſe. Num verò eadem infeſtæ fuerint & Grammaticorum Philoſophorumque ſcholæ, non perinde liquet. Imo dixeris ſolos eloquentiæ ſtudioſos magiſtrosque ſolennia iſthæc inſaniviſſe, quum ad ſolos hoſce aſtringantur omnia, ab iis quos dixi optimis illius ævi ſcriptoribus. Fortaſſis tamen & alia loca ſi non eadem certe par ſtultitia ac petulantia occupavit. Peſſimos enim ludos, ejuſdem certe cum Athenienſibus notæ, Juris quoque Romani ſcholam cum Conſtantinopoli tum Beryti collutulaſſe (ne quid gravius dicam) & quidem adhuc Juſtiniani Cæſaris ætate, vetat nos dubitare ipſum Cæſaris interdictum. Addeſſemus Imperatoris verba, ne quid

Leg 3. Cod
de Vet. Iur.
enucleand.

illarum ineptiarum veterum deſideretur. *Illud vero, ait Imperator, ſatis neceſſarium conſtitutum cum ſumma interminatione edicimus, ut nemo audeat, neq; in hac ſplendiſſima civitate, neq; in Berytiensium pulcherrimo oppido, ex his qui legitima peragunt ſtudia, indignos & peſſimos, imo magis ſerviles, & quorum effectus injuria eſt, ludos exercere, & alia crimina, vel in ipſos Profeſſores, vel in ſocios ſuos, & maxime in eos qui rudes ad recitationem legum perveniunt, perpetrare. Quis enim ludos appellet eos ex quibus crimina oriuntur? Hoc enim fieri nullo patimur modo, ſed optimo ordini in noſtris temporibus & hanc partem tradimus, & toto poſtero tranſmittimus ſeculo. cum oportet prius animas & poſtea linguas fieri eruditas. Et hæc omnia*

omnia in hac florentissima civitate Vir excelsus Praefectus hujus
alma Urbis tam observare quam vindicare, prout delicti tam juve-
num quam scriptorum qualitas exegerit, curae habebit. In Berytien-
sum autem civitate tam Vir clarissimus Praeses Phœniciae maritimae,
quam beatissimus ejusdem civitatis Episcopus, & Legum professores.

CÆTERVM de hisce petulantis juventutis scholasti-
cæ ineptiis ὡς ἐν πνεύματι fortasse plusquam satis est dictum.
Revertendum nunc tandem in viam. Nec tamen est
quorū porro doceamus, neque Græcos neque Romanos
quicquam simile collationibus titularum apud nos re-
ceptis habuisse, sed omnes illorum mores scholasticos à
nostris multum fuisse diversos. Hoc enim jam tum red-
didimus clarissimum, remotis iis quæ veritati fucum fa-
cere videbantur.

Non abs re autem facturi fortasse sumus, si de J V-
DÆORVM institutis non nihil adjiciamus, antea quam
ad tempora propinquiora aggrediamur; præsertim
quum sic satis affinia nostris illa fuisse, non obscurum
collectu sit. Igitur res Judaicas penitus intuentibus ap-
paret, post redditam populo Regum Persarum beneficio
libertatem, seu potius post mitigatam asperam illam à Ba-
byloniis inflictam servitutem, duplicis generis fuisse Scho-
las sacrae legi discendæ. Alias publicas, alias privatas.
Publicæ habitæ fuerunt cum in templo Hierosolymis,
tum in Synagogis quæ appellabantur. Quales in una urbe
Hierosolymitana, ut & alibi, ubi major fuit Judæorum
multitudo, complures fuisse ex Apostolicorum Actuum Vide Act.
libro manifestum est: quando Synagogæ Hierosolymita- 6. vers. 9.
næ Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum, Cili-
cum item & Asiaticorum diserte memorantur, nec obscu-
re significatur Damascum quoque synagogas varias habu- Vid. Act.
isse. Non autem urbibus tantum sed & frequentioribus vi- 9. vers. 2.

Q 2

cis sy.

cis synagogæ suæ fuerunt; quantum colligere est ex verbis quibusdam Matthæi Evangelistæ, quæ leguntur hodie ca-
 pitulo nono. Audiebant autem illæ Synagogæ alio nomine
 Matth. c. 9. vers. 35. *πρωτοχῆρα*, Romæ præsertim, quod nos docent Satyræ. In

Cleomed.
 l. 2. de
 sphaerâ,

Cleomedes, scribit, verba ejus quædam esse tanquam ex mediis profectis petita. τὰ δὲ ὑπὸ μέσης τῆς πρωτοχῆρας καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς πρωτοχῆρας Ἰσραηλικά τινὰ καὶ ἀδυναστεύμενα, καὶ κατὰ τὸ πολὺ τῶν ἐρητύων ταπεινότητος. Hic enim quem diximus sensus est hujus loci: quem minime affecutus fuit interpres Georgius Valla. Nec vero quis miretur, Synagogas à me scholarum ordini accensitas. Recte enim Philo:

Philo legat. ad Caium.

τὰ γὰρ κατὰ πόλεις πρωτοχῆρα τὴν ἑτέραν ἴσιν ἢ διδασκαλεῖα φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης, εὐσεβείας τε καὶ ὁσιότητος καὶ συμπάσης ἀρετῆς. Et verò non tantum verba Legis divinæ ac Prophetarum in iis legi sed etiam exponi populo solere, notissimum est. In privatis scholis item Legis interpretatio docebatur: sic satis inepte quidem plerumque, à Pharisæis cum primis & Sadducæis, magna tamen cura, nec exigua in vulgus opinione. Utrobique illi qui docebant, interim dum verba divina Codicis legerentur, sterisse quidem, inde autem sedisse videntur; & quidem in cathedra aliqua loco editiore. Huc sane spectare merito dixeris illa: ὅτι τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Cathedra nimirum illa professoria auditur Mosis cathedra; cum quod ex illa lex Mosis doceretur, tum fortassis quoniam magistrorum magna pars sibimetipsis parem pene atque Mosis auctoritatem arrogaret. Verum hoc prolixius enarrare alienæ est operæ.

Matth. xxiii. v. 2.

In Synagoga porro, quibus quidem ordinarium docendi

cendi munus incumberebat, (quod propius nostro argumento est) illos in id non nisi certis legibus certisque ritibus admissos, non utique sine manuum impositione, dixeris: quoniam idem observaverint in Ecclesiarum doctoribus Christiani. Extra ordinem fateor & aliis interdum factam facultatem verba ad populum faciendi, archisynagogi permisso. Quale legimus & Christo nostro & sanctis Apostolis contigisse. Etiam sic tamen delectus aliquis indubie est habitus. Observatum hoc ipsum fuit etiam Tertulliano. *Sed etsi* (inquit) *passim Synagoga adiretur, non tamen ad docendum, nisi ab optime cognito, & explorato, & probato jam pridem in hoc ipsum, vel aliunde commendato.*

Tertull. l.
4. contra
Marcion.

In Privatis scholis (saltim nonnullis, & quidem Pharisæorum maxime) videtur itidem probatis discipulis collatus publico testimonio titulus Magistri aut διδασκάλου sive Rabbi. Et quidem Judæi ferunt neminem hoc cognomento olim Hierosolymis audivisse, nisi qui à Synedrio testimonium doctrinæ accepisset. Verùm hoc vix est verosimile, utpote quum Synedrii partem Sadducæi non minus quàm Pharisei fecerint. Ecquis sane crediderit, Sadducæos admissos in probationem magistri Pharisæi, cujusmodi erant plerique eorum qui Rabbi indigetabantur? Sed & ipsi met Judæi fatentur, ἐν ταῖς διασποραῖς testimonium à scholarum præfectis dari solitum, perinde ut nunc mos obtinet. Eoque non est quod suspicemur, plane aliud quid Hierosolymis fuisse observatum, quum Hierosolymitanos magistros reliquis prælatos esse, haud queat temere reddi probabile. Hi verò sunt illi in Evangelicis monumentis aliàs appellati, γραμματεῖς quidem passim, sed nunquam & νομοὶ. Falli enim Epiphanium dum existimat γραμματεῖς fuisse sectam aliquam Judaicam, qualis erat

Phari-

Q 3

Vide Syn' Pharisaorum Sadducaorum & Essenorum, falli item Scalligerum Maldonatum & alios, qui *νομικὰς* interpretantur auctuarios publicos; multis heic probare, nihil attinet. Christian Gerson. Hi porro sunt celebres in Evangelica historia Rabbi, Thalmadis Iudaici *διδάσκαλοι*, ac *νομοδιδάσκαλοι*. Nihil insolentiae sapientibus vocabulis, nisi ab ipsis iam tum olim fuisset vulgò persuasum, eos qui cognomentum illud meruissent omnino tales esse à quorum sententiis nemini ex populo fas sit dissentire. Quapropter illo demum sensu id genus tituli à Salvatore nostro sunt damnati; quoniam scilicet revera ipse unicus ejusmodi nominis mensuram implebat, unus tunc divinatorum dogmatum conditor & *ἀντιόχου* interpretis.

Gerson. ex Zema: h. David. p. 241. & 251

Ferunt Judaeorum nonnulli, circa Christi nostri ævum paucis aliquot, interque eos potissimum Simeoni & Gamalieli, datum augustius nomen Rabban, sed quod postea obsoleverit tanquam majus subsequentis temporis captu. Ante hos ducentos tamen annos exemplo Christianorum, qui non Magistros tantum sed & Doctores honorant, iterum ordo & gradus sapientium major introductus est, qui Maranan (quasi tudicas, Christianos inter Europæos receptatum consuetudine, Magistri nostri) nuncupantur.

IN mores itaque Judaicos intuens haud injuria forasse dixeris, apud hos Academica nostra instituta quasi prima sua vestigia posuisse. Nec tamen temere affirmaverim, ad eorum exemplum nostra hæc composita esse. Vt longè sit verissimum, Christianorum ECCLESIAS ex Synagogis Judaicis enatas esse. Enimvero ut ritus sacros, Baptismi cum primis & Eucharistiæ, ex Judaicis non nihil deflexos suos fecit Christus ipsemet, ita & nihil olim moris laudabilis habuit Synagoga quod in usum Ecclesiæ non sit receptum; sic constituentibus ipsismet Apostolis, Placuit videlicet & his publicum illud scholæ sacræ

sacrae popularis genus; cujusmodi gentilitas omnis nusquam quicquam habuit. Nec aliud pene in Ecclesia datum munus Episcopo, sive τῷ ἐπισκόπῳ, quàm quale fuit archisynagogi; officium & nomen idem τῶν πρεσβυτέρων; qui διάκονος Ecclesiae ille Synagogae fuit ὑπηρέτης. Hinc & ordinatio ad Synagogae exemplum instituta est per χειροθεσίας, accedentibus precibus: qui erat ritus communis Judaeorum invocandi Deum super aliquo homine. Nec initio displicuit mos, etiam extra Presbyterium positus concedendi nonnunquam, facultatem docendi in corona. Ceu apparet ex iis quae differuntur in primae ad Corinthios epistolae decimoquarto capite. Imo alibi ille sat est diuretentus: quod discimus ex Eusebio, qui Originis aliorumque exemplo probat; λαϊκὸς ὄμιλεν σὺν ἀνείριστον, id si fiat τῇ τῷ ἐπισκόπῳ ἐπιτροπῇ.

Vide Epist. phan. the de Ebion.

Ast Privatum illud alterum Judaicae scholae genus nusquam à primis quidem Christianis introductum, nisi forte Alexandriae, ex instituto S. Marci. Ibi sane in usu fuit jam tum secundo seculo sub Ammonio & Pantano magistris. Collatio tamen tituli magistralis, quae Judaeis ita recepta erat, ne ibi quidem probare se potuit. Indubie quod hujusmodi nomina à Judaeis in ambitiosum sensum usque adeo tum essent corrupta, ut sine superbiae sive nota sive opinione, illo quidem tempore, in usum trahi commode non posse viderentur. Quapropter etiam verosimile non est, ad Judaicos mores respexisse eos, qui primi hoc ipsum inter Christianos instituerunt. Quamvis alicubi Magistris nostris qui appellantur haud minus pene à quibusdam attributum videas, quam Judaeorum Rabbini sibi arrogaverunt. Quaecunque vero causa primos Christianos fecerit abstinere passim ab illo altero scholarum sacra-

Hieron. de scriptorib. Ecclesiae.

rum

Christ.
Gerson. l. 1.
Thalmud.
Iudaici c.
27. p. 257.

rum genere: id certum est tamen, ab initio usque Ecclesiæ, Presbyterorum, adeoque doctorum Ecclesiasticorum, creationem aliquam, per solennem manuum impositionem, unice semper & probatam & observatam esse. Nec minus constat, Iudæos non tantum Synagogicos magistros, sed & alios *νομοδιδασκάλους*, sive Rabbinos, jam per secula complura singulari quodam ritu constituisse. Et vero hodieque idem inter illos obtinet. Qui enim dignus creditur isthoc nomine, ille à primario cujusque loci Rabbinò in Synagoga publice talis proclamatur, addita excommunicationis comminatione, si quis aut nomen aut honorem Rabbiorum ordini debitum haud illi deferat. Idque ipsum scriptis tabulis confirmatur. Iudæis ceremonia hæc *Semichut* appellatur: quod ita creatus Rabbi jam talis existimetur, cujus sententiis tutò liceat fidere. Quam ineptis verò sæpenumero titulus ille conferatur, ne ipsi quidem Iudæi audent diffiteri; ceu liquet ex iis quæ de Rabbi Abrahami Cabalístico libro transtulit Christianus Gerson, Iudaici sanguinis & doctus & pius scriptor.

VERVM Iudaicis illis enarrandis fortasse nimis diu immoramur. Ad ea quæ reliquimus tempora ROMANI IMPERII redeat oratio nostra. Ac florentibus quidem Romanorum rebus nec in Græcia nec alibi jam obtinuisse nostrum hunc creandi doctores morem, nec alios tum doctrinæ magistros sive doctores audiisse, quàm qui reapse docerent, omnes meministis, à me liquido ostensum esse.

Exceperunt autem eam ætatem, collabascensibus Romani Imperii fulcris, MAHV MEDANORVM studia. Quamquam vero aliàs uberiùs sit narratum, eam gentem scholarum institutione atque in literas liberalitate longo intervallo

tervallo Græcos pariter ac Romanos superasse : illius tamen nostri moris vestigia ego quidem in illorum monumentis hætenus nulla reperi.

Fortassis tamen dixeris, ab Arabibus Muhamedanis ad Tartaros, ab his ad Sinenses profluxisse, ut alia ita etiam id quod hodieq; in nobilissimo S I N A R U M regno Mandarinum aliiq; Sapientes Indorum istorum observant. Prolixius non nihil illud Jacobus Pantogia perscripsit in Europam ex illa ipsa remotissima orbis parte : licebit tamen fortassis in hac panegyri integram viri narrationem recitare bona auditorum pace. Uti obiter liqueat, quantum & illæ gentes cum nostris institutis conveniant sive ab iis recedant. *De* Vide literam Iesuitar. Indicas. anni 1603.
magistris (ait Pantogia) nihil constitutum est publicè, sed docere cuilibet licet: & dare operam cuilibet magistro, in singulorum est manu. Proinde carent etiam ratione explorandi à primo eorum doctrinam, qui in nullo adhuc litterario honore sunt: sed quicumque eò evehi studet, quolibet tertio anno ad urbem provincie caput sponte proficiscitur. Vbi magnus eorum numerus, qui id expetunt, probatur & excutitur. Atque ex iis ij soli in optato gradu collocantur, quorum compositissima scripta judicata fuerint: reliqui vacui domum redeunt, certi, studia urgere diligentius, qui proximis comitiis probare se iudicibus, & honorem adipisci possint. Tres sunt eruditorum gradus, tribus illis nostris similes Baccalaureorum, Licentiatorum, Doctorum. Omnium horum candidatis eadem præcipitur ad scribendum materia, & scribendi modus. Traditur illa pridie, confestimque omnes in amplissimas ades deducuntur, ubi conclavibus inter se disclusi nullam habent facultatem, vel verbum inter se conferendi. Ad hoc hominem certum singulis adjungunt, qui eos cum quoquam loqui vetet, caventque studiosè ne quis vel chartam digitali longitudine secum afferat, qua in re valde sunt severi. Nihil iis

dant præter atramentum, chartam, & lucernam: desiniunt viginti quatuor horas, intra quas orationem elaboratam esse oportet. Ea res sic homines sollicitos habet, ut nonnulli elapsis viginti quatuor horis, ita confecti consumptique prodeant, ut paullo post intereant. Quod potissimum Licentia & Doctoratus petitoribus solet accidere. Ceterum quamvis confecta ab se orationi quilibet nomen suum adscribat, iudices tamen & Mandarinum ea non inspiciunt. Adhibent siquidem celeres librarios, qui quod singuli scripserunt, omisso nomine, describant; ac deinde ipsa autographa claudant obsignent & diligenter custodiant. Apographa dantur iudicibus, hominibus omnium eruditissimis. Qui ignari cujusnam sit quodlibet opus, neque ullo relicto gratiæ loco, sincere ea scripta deligunt, & seponunt quæ ornatiores censuerint. Vbi renunciandi sunt qui puncta tulerint, autographa cum apographis comparant, atque ita quinam ii sint, cognoscunt & promulgant. Quæ in re tam sunt attentæ & cauti, ut quisquis alicujus doli comperitus suspectusve fuerit, loco suo moveatur: sit licet unus quispiam principum Mandarinorum. Quod in altero & tertio gradu observatur severius. Primum gradum affectus, multis ipse universaque familia facultatibus immunitatibusque eximius est: sed eum necesse est tamdiu iudicibus iterum atque iterum doctrinam suam pertentandam præbere, donec tertium gradum contigerit; quod ea gratia fit, ne studium remittat. Hac necessitate non est astrictus, qui nec dum ullum eruditionis titulum sustinet. Fit etiam sæpenumero, ut qui hac lege tenetur, neque tamen gnæviter incumbit in studia, de primo quem jam consecutus erat gradu, non sine probro & dedecore deturbetur: multi item, quod ultra ascendere nequeant, in primo consistunt. Eadem est alterius gradus ratio eum. Aecedunt, qui jam ad primum pervenerant, non tamen omnes, sed qui delectu habito ad examen admissi fuerint, quod priori longè est accuratius, & hono-

honorificentius. Hujus alterius ordinis tot sunt in qualibet provincia, quos Rex esse permiserit, qui ut quamque ornatum desiderat, quod majorem minoremve litteratorum numerum ferat, aut simili aliqua de causa, ita huius ei honoris facultatem indulget. In hoc honore constitutus, cum libuerit, Mandarinatu ornatur, & Resp. gubernaculis admovetur: non tamen iis adhuc muneribus, quæ tertio ordini propria sunt, dignus esse judicatur. Singulis qui pro tertio gradu periculum sui facere cupiunt, Mandarinum à pecunia regia certum ducatorum numerum dant, quò in regiam proficisci, & specimen suæ eruditionis, quod quolibet triennio fieri solet, dare possint. Qui spe frustrantur, iterum atq. iterum expectant; dum tandem vel decrepiti, quod optant, assequantur. Horum candidatorum numerus ita definitus est, ut plures trecentis quinquaginta esse non possint; quos inter censeri multa alterius ordinis millia certatim appetunt. Ad hunc ultimum statum qui pervenerit, nihil iam habet quò ultra progrediatur, neque in hoc genere quicquam arbitrantur accidere posse fortunatius. Ex his trecentis quinquaginta, proscriptionis cuiusque elegantia dua classes eximia conficiuntur. Prior tres continet omnium præstantissimos, quorum unus eminent. In hos Rex præcipuè munificus: est ac simul electi sunt, etsi etiamnum adolescentes sint, inter primos proceres palatii numerantur. Altera classis triginta est vel quinquaginta reliquis insigniorum, qui Mandarinum palatii fiunt. Qui supersunt sparsi per provincias, ex templo Mandarinatu & munere aliquo sive in regia sive foris in provinciis decorantur. Vt deinde compertum fuerit eos remperere, ita vel porro evehantur, vel, quod interdum accidit, abjecti honoribus exuuntur. Quilibet Doctor quamprimum eo honore positus est, in patria sua aditum luminibus eam domum Doctoris inscribit. omnes exinde ei domui honorem faciunt, & fores quibusdam quasi arboribus cingunt, quas singuli eius urbis

Mandarini, cum expanso vexillo ad eum mittunt, atque inibi perstant in posterum. Ei verò qui Doctorum primus renuntiatur, arcum triumphalem perinsignem erigunt. Haftenus recitavimus verba Pantogix, fortassis abusi patientia vestrà. Tempus est ut longe distitas illas gentes relinquamus.

In EUROPA M igitur atque ad nostra tempora propius ut accedamus; ab anno quidem usque octingentesimo floruit Parisiis Liberalium artium schola, cui non multò post accessit Theologica: sed, ipsorum quoque Parisiensium confessione, Titulorum illa collatio, primis certe tribus seculis h. e. in annum usque millesimum centesimum, nullo in usu fuit.

Illo autem seculo duodecimo reffloruit quoque iterum Bononiæ demortua dudum Romani Iuris professio: fuitque illa tempestate schola illa Regia unica in Italis pariter & Germanis, qui soli scilicet Romani Imperij censebantur; ast jam tum ibi nostra hæc sacra viguisse, nemo temerè probaverit. Etsi enim haud nesciam, nonnullos ejus rei institutum in Lotharium Cæsarem aut Fridericum referre, quasi horum aliquis primùm Scholæ Iuridicæ Bononiensi eam facultatem tribuerit: vereor tamen multùm ut possit probari monumentis priscis, neve ex quadam arrogantia isthæc asserantur. Neque vero Authentica Friderici *Habita*. quæ legitur Codice *Ne filius pro patre*, facit huc vel hilum: utpote quæ de studiosis loquatur & quidem Legum maxime disciplinæ deditis, qui nempe soli tum Bononiæ: de Doctoribus autem & Magistris, iis præsertim qui non profitentur, ne quò quidem habeat.

Floruerunt autem eodem tempore in Neapolitano regno duæ etiam insignes Medicorum scholæ; Salerni altera, altera Neapoli. Qui tum rerum ibi est potitus
Roge.

Rogerus, Siciliae utriusque (uti loquuntur) Rex & Salerni Princeps, singulari lege de *probabili experientia Medicorum*, lata, cavet quidem, ne quis medicinam exercent nisi prius à magistratibus & iudicibus probatus; Idque adeo, ut qui fecerit secus bonus omnibus spoliatur. Verumtamen hanc Rogerij legem nostris institutis Academicis convenire, haud facile persuaseris; cum probandi facultas non Artis Magistris sed magistratibus committatur. Propius ad mores nostros accedunt Siculae aliquot constitutiones Friderici Caesaris, quas antehac ex hoc loco à me recitatas forte adhuc meministis, itidem Artem Medicam facturis praescriptae. Iis enim jus potestasque probandi omnes qui Artem velint exercere, Magistris Salernitanae scholae tribuitur, adjecto certo & fixo quodam studiorum Medicorum ordine. Sed & alias in medium attulimus Aegidij Corboliensis de Salernitanis ejus seculi Magistris querelam, quod docendae faciendaeque Artis potestatem indoctis juvenibus committerent. Unde perspicuum est, jam tum saltem haud multum nostrae consuetudini absimile quid, in regno Neapolitano, apud Medicos quidem, inque schola Salernitana, auctoritate regia incepisse. Verum enim vero Aegidii quidem illius aetas in confinia seculi duodecimi & decimitertii incidit; & Fridericus ille Caesar non Barbarossa noster est sed ejus nepos id nominis secundus. Eoque hisce testimonijs tantum hoc evincitur, illam circiter tempestate in Medicis scholis jacta initia nostri moris. Et verò nondum hinc liquet, num extra illud regnum idem obtinuerit: aut num in aliis scholis perinde fuerit admissa probatio ista atque exploratio idoneorum artificum.

Vide supra
pag. 100.

Enimvero Alexandro III Pontifice, qui sedit ab anno 1160 usque ad 1182, nullam fuisse Theologiae Ma-

R 3

gistro-

gistrorum solennem aliquam lauream, liquidò ostendunt, quæ continentur l. v. Decretalium tit. v. *de Magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.* Nam in canone quidem Concilij Lateranensis, Alexandro illo Pontifice habiti, simpliciter pronunciat, ad docendum admitti debere omnem *qui sit idoneus*. Ipsemet Alexander præcipit, *ut quicumque viri idonei & literati voluerint regere studia literarum sine molestia & exactiōe qualibet scholas regere permittantur.* Ne quidem verbulo autem significatur, idoneum quemvis probari debere post facta examina. Ab illo tempore usque annum cix cc xxxiii iridem tale quid nondum fuisse usu apud Theologos quidem receptum, colligo ex ijs, quæ de Parisiensis scholæ, quæ unica sacram doctrinam tum exposuit, institutis paulò post ex Joanne Filefaco recitabimus. Quò fit, ut haud liceat temere fidem habere Onuphrio narranti in *Chronico Ecclesiastico*, Innocentium III Pontificem posteaquam in Parisiensi gymnasio aliquandiu studiis vacasset, Doctoris Theologi honores ibi consecutum. Testatur tamen Gabriel Naudæus, Vir Clarissimus & bibliotheca quædam ἐπιψυχῶ, Gregorium IX Papam Bullæ, Academia Parisiensi anno trigesimo primo seculi duodecimi (rectius dixisset decimitertij) missæ hæc verba inseruisse: *De Physicis autem & Artistis Cancellarius promittet, bona fide examinare Magistros, & non nisi dignos admittens repellat indignos.* Ex quibus manifestum est, tum quidem illam quæ nunc obtinet laudabilem consuetudinem fuisse in usu; saltim inter Medicos & Philosophos. Si autem inter illos, quidni & in scholis Theologicis ac Juridicis? Quin simile est vero, auctore Gregorio illo IX Papa, omne illud institutum coepisse, & hujus imitatione Fridericum I I Cæsarem per eadem tempora i-

Naud. l. de
Antiquit.
Scholæ
med. Paris.
pag. 18.

ra idem in regno suo Neapolitano à Medicis voluisse observari.

Quicquid sit; extra dubium est, seculo Christiano ter-
tiodecimo, apud Theologos, Jurisconsultos, Medicos,
Philosophos honorum titulorumque collationem no-
stram usu receptam esse. Et quidem initium si non omni-
um saltem plerorumque, fortasse factum est in GALLIA.
Id sane inde fit probabile, quoniam vocabulum Bacca-
laurei merè Gallicæ est originis & usus: qua tamen voce
primi honores semper & passim terrarum post appellati
sunt. Post inquam: nam & antehac fuisse sed alio sensu
receptam, patet ex *v. l. s. historia* Glabri Rodulphi Clu-
niacensis in Gallia monachi.

Verum hoc sive credat quis sive neget, haud equi-
dem in magno ponam discrimine. Satis mihi nunc est, re-
citasse verba Joannis Filefaci Sorbonici Doctoris, etsi &
alias à me adducta sint. Ita autem ille. *Philippo Augusto*
Rege (is autem Galliam rexit ab anno usque 1180 usque ad
sequentis seculi 1223.) *nulla aut pauca leges, ut nec solennes*
ritus & formula ad curriculum Theologicum emendandum, vel Do-
ctoralem lauream adipiscendam. Sed ut ego arbitror, prout quis-
que in rerum Theologicarum cognitione sub Theologis, qui publicas
habebant scholas, profecisset, communi velut auditorum consensu
ad libros Veteris aut Novi Testamenti sese accingebant. Idem
non multò post scribit: *Cum scioli quidam & qui vix Theo-*
logiam degustassent illud publicum docendi munus utro sibi arro-
garent, Doctorum melioris notæ qui tum erant iudicio, Ordo ille
Theologicus formam legitimæ societatis tum primum haberi cæ-
pit. Hinc leges nonnulla scriptæ & quidem ante annum trecentesi-
imum supra millesimum; quod ex utroq; codice MSS. nostrarum le-
gum antiquiore tum recentiore firmari potest. Hæc Filefacus. Et
recte

Filefac. l.
de origin.
statutor.
Facultat.
Theologi-
cæ Parisi-
enf. pag. 21.

Idem l. cit.
pag. 21.

recte quidem. Nam Parisiensis Theologicæ scholæ leges quod attinet, innituntur illæ magnam partem mori jam tum recepto interpretandi libros Sententiarum Petri Lombardi, hic vero ante Philippum Augustum regem non cœpit. Eam sane legum istarum esse rationem agnoscit ipsemet Filescus. *Ne in Facultatem Theologicam (ait) etiam imperiti irrumperent: hinc sacra Theologica facultas in quatuor velut ordines distributa, Magistrorum, Licentiatorum, Baccalariorum formatorum & Baccalariorum cursorum. Inde publica exercitationes indictæ (actus Theologicos appellant) Expectatoria sive Expectativa, Tentoria sive Tentativa, Sorbonica, Ordinaria, Quodlibeta, Collationes, Disputationes in resumptis, & similia. Iis Theologicis progymnasmatibus originem dedisse videtur quæ tum invaluit consuetudo, publice videlicet interpretandi libros Sententiarum.* Ejusdem Filescii verba etiam hæc sunt: *Bibiæ cursum dixere veteres, sacra Scriptura tempus aliquod additum. Ab eo vero docendi munere Theologicum cursum suum ordiebantur nuperi ille Baccalarii Cursores, ac postea Sententiarum Petri Lombardi libros quatuor interpretabantur. Hinc nata illa distinctio Baccalareorum apud majores, ut alij Biblici, alii Sententiarum nuncuparentur.* Hujusmodi profecto leges ante seculum tertium decimum non sunt conditæ. Nec vero antehac quisquam in Magistrum Sententiarum est commentatus. Trithemius sane primo Joanni de Rupella Alexandri de Ales familiari idipsum attribuit. Nec Sorbonica quæ nuncupantur fuerunt utique ante Robertum Sorbonam. Adhoc si ceremonias videamus, ante Innocentium IV Papam non videtur fuisse in usu purpureus galerus Doctoralis, utpote quum huic Papæ ipsimet Cardinales galerum suum debeant teste Papirio Massono. Princeps quoque Nicolaus IV Papa fertur

Filesc. l. c.
pag. 27.

Idem lac.
pag. 43.

Trith. l. de
scriptorib.
Ecclesiast.

Pap. l. 5. de
vit pontif.

fertur Parisiensibus indulgisse, ut ibi approbati Doctores facultatem habeant ubique docendi, legendi, regendi, quodque alibi debeant pro Doctoribus aestimari. Id quod inter Doctorum privilegia præcipuum est. Et tamen non est verosimile alibi coepisse, antequam Parisina illa nobilissima omnium schola tanto beneficio est affecta. Meretur vero & hoc notari: Filesacum diligentissimum scholæ suæ antiquitatum indagatorem, ex monumentis sive tabulis vetustis laudasse non nisi duos, qui ipso seculo tertio decimo Theologiæ Doctores Parisiis creati sint, Ægidium nempe Columnam quem Romanum vulgo nuncupamus, Thomæ Aquinatis discipulum ac sectatorem, & Petrum de Tarantasia, illum qui Pontificatum indeptus Clemens IV postea audivit. Non quod non plures ibi integro seculo titulum illum sint consequuti, sed quod certis testimoniis destituamur; si accurate morum nostrorum tempora fuerint definienda. Quod tamen nisi fiat, omnia confuse docentur: quemadmodum ab imperitis coquis jura confundi solent.

Verùm quod Parisiis quidem pene jam ab initio usque seculi tertii decimi omnis generis Doctores fuerint creati, satis superque est manifestum. ALIBI terrarum, ubi similes Scholæ tum floruerunt, itidem statim hoc ipsum invaluisse, nihil est cur dubitemus. Certè circa initia seculi quarti decimi passim malos mores in laudabile hoc institutum irrepsisse jam, liquidò apparet ex Concilii Vienne[n]sis decreto illo quod inter Clementinas suas promulgavit Clemens V Pontifex. Non possum non illud hic recitare, quoniam rem omnem mirificè illustrat, simulque ostendit, quàm facile optima quæque instituta degenerent, nisi exacte caveas. *Cum sit nimis absurdum* (ait Papa)

Lib. 5. Clement. tit. 8. cap. 2.

S

ut quis

ut quis cum vanitate & imperitia ad honorem ascendat peritia literarum: non sine turbatione miramur, illum apud Scholasticos invaluiffe abufum, quod pleriq; eorum, qui in quaevifcientia ad Doctōratus vel Magifterii assumuntur honorem, quum fua folemniter principia faciunt aut fui recipiunt infignia Doctōratus, circa cibos veftes & alia fic in expenfis excedunt, quod & ipfi, tranfeunte expenfarum hujusmodi vanitate, vacui plerumq; remaneant & gravati: & caeteri, qui vel nolunt vel nequeunt fimiles expenfas fubire, hac occasione frequenter à receptione honoris hujusmodi retrabuntur. Volentes igitur de opportuno fuper his remedio providere, illis ad quos ubilibet pertinet honorem tribuere memoratum, diftrictè precipimus, ut quofcunq; ab eis de caetero dictum recipientes honorem juramento prius adstringant, ne ultra tria millia Turonenf. argenteorum in folemnitate circa hujusmodi Doctōratum aut Magifterium quomodolibet adhibenda expendat. Ipfosq; nihilominus (nifi forfan nobilis conditionis extiterint) ut intra summam prædictam hujusmodi moderentur expenfa, efficaciter adhortantes, ac, fi hoc illorum congruere ftatui viderint, juramentum exigentes ab eis, quod certos intra summam præfaram taxandos ab ipsis expenfarum terminos non excedant. Si quis autem Pontificali etiam dignitate præfulgens, non recepto prius juramento præfaro, honorem cuiquam tribuerit fupradictum, à collatione Magifterii feu Doctōratus cujulibet, per fex menses fequentes eo ipfo noverit fe fufpenfum. Hactenus Clemens. Cujus verbis claudam nunc quem hucusque inftitui fermonem: præfertim quum dudum fenferim vocari me ad illud quod huic panegyri maxime eft proprium, ut nimirum eximiis hifce duobus viris promeritos honores publice conferam.